

2. Сартори Е.А. Перцепция «классического» в греческом модернизме на примере художественно-литературного журнала «Третий глаз» (1935-1937) / Е.А. Сартори // Мовні і концептуальні картини світу. – К: КНУ ім. Тараса Шевченка. - Випуск № 39. – С. 268 - 272.
3. Αθανασόπουλος Ε. Ιστορία Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α', Β', Γ' Γυμνασίου / Αθανασόπουλος Ε., Κοκκινάκη Ε., Μπίστα Π. – Αθήνα : Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, 2007. – 200 σ.
4. Γράμματα και τέχνες: Περιοδικό. – Τεύχος 73, 1995. – Σ.11.
5. Ζαχαροπούλου Κ. «Μακεδονικές Ημέρες» (1932-1939, 1952-1953) : η διαμόρφωση του νεωτερικού λόγου στην πρωτεύουσα του βορρά και οι μεσοπολεμικές πνευματικές αναζητήσεις: διατριβή / Ζαχαροπούλου Κλεοπάτρα. – Πανεπιστήμιο Πατρών, 2011. – 166 σ.
6. Θεοτοκάς Γ. Ελεύθερο πνεύμα / Γιώργος Θεοτοκάς. – Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1998. – 79 σ.
7. Καράμπελας Σ. Το περιοδικό τα Νέα Γράμματα (1935-1940, 1944-1945): διατριβή / Καράμπελας Σάββας. – Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 2009. – 540 σ.
8. Sartori E. Το περιοδικό το 3ο μάτι (1935-1937): διατριβή επί διδακτορία / Σαρτόρι Ελένα, Τομέας ΜΝΕΣ, Τμήμα Φιλολογίας, ΑΠΘ. – Θεσσαλονίκη, 2010. – 255 σ.

Шушаева С.Л., Шиманович Г.М.

УДК 811.111'373.613:811.133.1

ЗНАЧЕННЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ З ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ В ПРОЦЕСІ ЗБАГАЧЕННЯ ЛЕКСИЧНОЇ СИСТЕМИ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У даній статті розглядається роль французьких запозичень у лексичній системі сучасної англійської мови. Визначається, що запозичення є елементом іної мови перенесеним з однієї мови в іншу в результаті мовних контактів. В дослідженні був використаний комплексний підхід до дослідження номінативних характеристик французьких запозичень, в результаті якого виявляється системна організація досліджуваної групи запозичень, визначаються семантичні відносини. У ході аналізу було зроблено висновок, що французькі запозичення зіграли велику роль у становленні лексичної системи сучасної англійської мови, що сприяло подальшому її розвитку.

Ключові слова: запозичення, споконвічне слово, лексична система, тематична група.

Аннотация. Данная статья посвящена исследованию значения французских заимствований в процессе обогащения словарного состава современного английского языка за счет внешних заимствований. Заимствование является элементом чужого языка, перенесенным из одного языка в другой в результате языковых контактов. В ходе исследования был использован комплексный подход к исследованию номинативных характеристик французских заимствований, в результате которого выявляется системная организация исследуемой группы заимствований, обозначаются семантические отношения. В ходе проделанного анализа был сделан вывод, что французские заимствования сыграли большую роль в становлении словарного состава современного английского языка, что способствовало дальнейшему его развитию.

Ключевые слова: заимствование, исконное слово, лексическая система, тематическая группа.

Summary. The article is devoted to the profound study of the role of the French borrowings in the lexical system of the English language. A borrowing is defined as an element of a foreign language, transferred from one language to another as a result of language contact. The following causes of borrowing vocabulary are considered: the need to name, the need to distinguish meaningfully similar but different concepts, elimination of polisemy of original word meaning simplification of its structure, the perception of foreign language words as more prestigious. The novelty of the research can be defined by the complex approach to the study of the nominative characteristics of the analyzed borrowings. The systematic organization of the analyzed group of lexical units is cleared out as the result of this approach. 200 French borrowings were selected for analysis and were further on divided into thematic groups. The greatest impact of the French borrowings was noticed in the field of management, education, church, and also in the area of law. In the course of this analysis, the next conclusion was made – French borrowings have played a significant role in the development of the vocabulary of Modern English, not to mention that they contributed much to its further development.

Key words: borrowing, original word, lexical system, thematic field.

Відомо, що жодна мова не є автохтонною, а міжнародна комунікація і науково-технічний прогрес ще більше вплинули на мовне змішування. Розв'язання цієї проблеми дає дуже цінний матеріал не тільки для лінгвістики, але й для інших суміжних наук. Першим, дуже часто головним результатом мовних контактів є лексичні запозичення. Запозичення, які проникають не окремими одиницями, а цілими групами, не є чужорідними елементами в мові, яка запозичує; багато з них підводяться (часто в самому акті номінації) під закономірності, норми, моделі, які існують в мові, яка запозичує ці одиниці.

Актуальність дослідження обумовлена зростаючим інтересом сучасної лінгвістики до питань контактів мовних систем.

Метою роботи є дослідження запозичень з французької мови як одного з джерел збагачення лексичної системи сучасної англійської мови. Досягнення поставленої мети зумовило вирішення наступних завдань:

- проаналізувати лексичні запозичення з французької мови у словниковому складі сучасної англійської мови;
- визначити вплив французьких запозичень на процес збагачення лексичної системи сучасної англійської мови;
- вивчити типи французьких запозичень;
- виділити тематичні групи французьких запозичень.

Серед основних методів дослідження можна виділити наступні: метод вибірки, метод компонентного аналізу, структурно-семантичного аналізу, метод дефінітивного аналізу, кількісні підрахунки.

Матеріалом дослідження є Oxford Dictionary of Foreign Words and Phrases, з якого методом вибірки для аналізу було відібрано 200 французьких запозичень.

Запозичення іншомовної лексики спричинялося, перш за все, необхідністю номінації нових реалій і понять, яка виникала у носіїв англійської мови внаслідок знайомства з подіями, явищами та процесами суспільно-політичного, економічного, наукового і культурного життя інших народів. У 60 – 70-х роках ХХ століття, французька мова втратила перше місце серед мов – донорів. Кількість запозичень із цієї мови в ХХ столітті досить незначна (наприклад, *ouvrier* – a manual or industrial worker (1996); *poete maudit* – a creative artist who is insufficiently appreciated by his or her contemporaries (1977); *bon vivant / bon viveur* – in contemporary usage appear interchangeably in a general sense of someone with a self-indulgent lifestyle (1995); *cineste* – an enthusiast for or devotee of the cinema (1995); *confrere* – a member of a profession, scientific body, etc. (1996); *agent provocateur* – an agent employed to tempt suspected persons into committing an incriminating act (1996) [1].

Але, слід зазначити, що неодмінний пріоритет Франції в області моди, популярність французької кухні, а також пріоритет Франції в тій або іншій історичний період у сфері мистецтва пояснюють той факт, що серед досліджених одиниць значне місце займають позначення професіоналів, пов'язаних зі сферою обслуговування (наприклад, *masseur* – a person who provides massage (professionally), з різновидами розваг (наприклад, *chanteuse* a writer or performer of songs, especially of sarirical songs in a cabaret [1].

Як наслідок аксіологічного переосмислення семантики слова відбувається меліорація лексичного значення слова. Прикладом цього когнітивного процесу є запозичене з французької мови слово *mannequin* – a woman (occasionally a man) employed by a dressmaker, costumier, etc. to display clothes by wearing them [1]. Унаслідок все більшої популяризації індустрії моди та модельного бізнесу слово *model* поступово витіснило слово французького походження *mannequin* та стало словотвірною основою для семантичних суперлативів *topmodel*, *supermodel*. Як результат аксіологічного переосмислення у французькій мові замість іменника жіночого роду *couturiere* (кравчиня) почала вживатися форма чоловічого роду *couturier* (модел'єр), яка була запозичена англійською мовою.

У результаті семантичного опанування мовцями іншомовних запозичень відбувається становлення лексичного значення слова в новому мовному середовищі. Це призводить до включення запозиченого слова до активного запасу лексики і дозволяє йому виконувати свою комунікативну функцію. Групу власне запозичень із французької мови можна розділити на дві підгрупи: слова, які називають новий предмет (поняття, явище), і слова, які називають вже відомий носіям англійської мови предмет (поняття, явище). В останньому випадку відбувається взаємодія слова з елементами англійської мови, яка призводить до розмежування сфер їх вживання або до семантичного розмежування.

Переважна більшість власне запозичень із французької мови, які поповнили англійську мову, увійшла до першої групи, наприклад, *discaire*, *futurist*, *chocolatier*. Серед запозичень, які входять до другої групи, можна виділити слова: а) які передають додатковий відтінок значення, наприклад, запозичене із французької мови слово *auteur* є синонімом іменника *director* “кінорежисер”, але воно вносить новий відтінок значення – “кінорежисер з індивідуальним творчим почерком”; б) слова, які є стилістичними синонімами вже існуючих в англійській мові слів, як, наприклад, у випадку з нижченаведеними рядами синонімів, в яких запозичені слова поповнили ряд жаргонних слів: *head*, *master*, *boss* – *chef* (French) “начальник, шеф”; *fatal woman* – *femme fatale* (French). Вживання асоціативно збагачених іншомовних запозичень обумовлено прагненням мовця конкретизувати думку, привернути увагу слухача. Денотативні еквіваленти, що існують у мові реципієнта, доводять осмисленість запозичень. Додаткові співзначення такої лексики доповнюються невлотимим зв'язком з місцем її зародження.

Виділення семантичних груп запозичень з французької мови виявило, що найбільша кількість слів належить до таких сфер:

- державне управління, наприклад: *people*, *nation*, *power*, *authority*, *court*, *crown*, *parliament*, *chancellor*, *country*, *government*;
- фінанси, наприклад: *treasure*, *wage*, *poverty*, *money*, *property*;
- слова, пов'язані з феодалними відносинами, наприклад: *feudal*, *baron*, *vassal*, *chivalry*, *liege*;
- юридичні терміни, наприклад: *attorney*, *plaintiff*, *larceny*, *fraud*, *jury*, *verdict*, *accuse*, *court*, *crime*, *felony*, *defendant*;
- армія та озброєння, наприклад: *battle*, *army*, *castle*, *tower*, *siege*, *banner*, *war*, *victory*, *mail*, *regiment*, *parish*, *friar*;
- будівництво, наприклад: *temple*, *palace*, *pillar*, *chapel*, *chamber*;
- військові звання, наприклад: *general*, *captain*, *lieutenant*, *sergeant*;
- релігія і церква, наприклад: *miracle*, *charity*, *saint*, *pardon*, *prayer*, *religion*, *clergy*;
- мораль, наприклад: *virtue*, *vice*, *gentle*, *patience*, *courage*, *mercy*, *courtesy*, *pity*;
- відпочинок і розваги, наприклад: *falcon*, *covert*, *chase*, *feast*, *quarry*, *leisure*, *pleasure*, *delight*, *ease*, *comfort*, *journey*, *joy*;
- мистецтво, мода, наприклад: *apparel*, *costume*, *gown*, *art*, *beauty*, *colour*, *image*, *design*, *cushion*, *tapestry*;
- кухня та їжа, наприклад: *stew*, *grill*, *roast*, *bacon*, *mutton*, *pork*, *veal*, *venison*, *tartine*, *mousseline* [2].

Якщо робити огляд французьких запозичень з історичної точки зору, то коло понять, виражених французькими запозиченнями, що відносяться до XII -XVI ст. надзвичайно широке. Ці запозичення представляють собою слова, що виражають соціальні відносини, різні релігійні поняття, юридичні, військові та медичні терміни, назви одягу, страв, архітектурних деталей. Від XII ст. дійшли, наприклад, такі слова як: *baron, banner, beast, charity, chaplain, court, crown, country, count, council, castle, cabbage, duke, grace, justice, miracle, mercy, office, passion, paradise, procession, prison, peace, robber, rent, tower, treason, war, saint* і деякі інші. У XIII ст. приплив французьких слів в словниковий склад англійської мови стає значно інтенсивніше. Як приклад можна навести такі як *accize, to accuse, to acquit, armour, assault, battle, comfort, conscience, to conquer, contrary, diet, devotion, estate (також state), felon, fine, feoff, gout, heir, homage, larceny, lunatic, medicine, malady, miscreant, ointment, patience, pity, poison, physic, physician, pure, purity, parliament, to pursue, to plead* та інші.

До XVII в. словниковий склад англійської мови поглинув величезну кількість французьких слів, наприклад, іменники: *age, air, army, art, arch, bacon, beauty, beef, carpenter, colour, company, courage, cure, dance, design, danger, delight, dinner, dress, enemy, figure, force, guard, government, glory, honour, image, marriage, mason, nature, ornament, palace, people, pleasure, religion, secretary, service, soldier, spy, supper, tailor, vessel, village*; дієслова: *to abuse, to accept, to appoint, to blame, to dance, to defend, to govern, to hurt, to obey, to paint, to prove, to pay, to pass, to perform, to place, to please, to protest, to receive, to remember, to use, to vary, to wince*; прикметники: *agreeable, blank, certain, clear, common, double, easy, famous, fine, gentle, hideous, necessary, pale, poor, rich, strange, vicious, noble, large, false, general, cruel, jealous, profound, pleasant, political, simple* і багато інших.

У XVII ст. приплив французьких запозичень тривав. У цей час з'являються запозичені комерційні та виробничі терміни, як *capital, commerce, investment, insurance, bank, machine, manufacture*. В епоху Реставрації, з посиленням французького впливу в правлячих колах Англії, а також у зв'язку з модою на французькі звичаї запозичується цілий ряд слів типу *burlesque, badinage, travesty, to banter, to droll, to ridicule, to remark, jocose* та інші.

У XVIII ст. приходять такі слова, як *currency, finance, capitalism, capitalist*. Ряд політичних термінів дала епоха французької буржуазної революції кінця XVIII ст. Наприклад: *aristocrat, democrat, despot, royalist, conscription, section, to revolutionize, to terrorize* та інші. Умови проникнення французьких запозичень до лексичної системи англійської мови були настільки різноманітні, що стосовно багатьох з них важко визначити, яким шляхом - книжковим або усним – вони прийшли в англійську мову; в більшості випадків, мабуть, і тим, і іншим шляхом одночасно; багато з ранніх запозичень, ймовірно, стали вживатися в англійській мові спочатку в сфері безпосереднього розмовного спілкування і лише пізніше були зафіксовані в писемності (наприклад деякі назви предметів домашнього вжитку, найпростіших дій і т.і.); інші носили спочатку яскраво виражений офіційно- книжковий характер (наприклад деякі абстрактні іменники філософського чи теологічного змісту, терміни, пов'язані з адміністрацією, судочинством та інші) [3, с. 126].

Дослідження сучасних процесів запозичення, порівнюючи з процесами минулих етапів існування мови, дає можливість висвітлити тенденції розвитку мови, та говорити про співвідношення внутрішньомовних та екстралінгвістичних факторів у певні періоди розвитку мови. Тематична класифікація запозичень дозволяє зробити висновки про зміни як концептуальної, так і мовної картин світу, про нові фрагменти суспільного досвіду, який потребує мовної фіксації. У цілому, запозичення не є головним джерелом виникнення нових слів у сучасній англійській мові. В останні десятиліття продовжує діяти тенденція до зниження питомої ваги запозичень, зокрема з французької мови, серед неологізмів англійської мови [3, с. 78]

Англійська мова має достатні внутрішні ресурси для відображення змін у позамовному середовищі і виступає донором для інших мов світу. Зменшення кількості запозичень свідчить про те, що для утворення нових слів в англійській мові використовуються свої словотворчі ресурси, більш того, протягом другої половини XX століття англійська мова перетворилася в мову-донора, а саме, вона є головним джерелом поповнення лексичних систем багатьох мов європейського ареалу.

Джерела та література:

1. Speake J. The Oxford Dictionary of Foreign Words and Phrases / J. Speake. – К: Oxford University Press, 1997. – 512 p.
2. Большой англо-русский словарь [ред. И. Р. Гальперин]. – М. : Рус. яз., 1979. – 1688 с.
3. Зацний Ю. А. Неологізми англійської мови 80-90х років XX століття / Ю. А. Зацний. – Запоріжжя: РА «Тандем-У», 1997. – 396 с.